

Załącznik nr 2
do Regulaminu Małopolskiego Konkursu
Geograficznego dla uczniów szkół podstawowych
województwa małopolskiego w roku szkolnym
2024/2025, stanowiącego załącznik
do zarządzenia Nr 87/24 Małopolskiego Kuratora
Oświaty z dnia 17 września 2024 r.

Zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach konkursu i wykaz literatury obowiązującej uczestników oraz stanowiącej pomoc dla nauczyciela

I. Tematyka konkursu: „Geograficzna podróż przez lądy i oceany.”

Cele konkursu:

- popularyzacja geografii wśród uczniów,
- promowanie i rozwijanie u uczniów zainteresowania geografią,
- doskonalenie umiejętności samodzielnego wyszukiwania informacji geograficznych (wraz z ich selekcją i analizą) z wykorzystaniem różnych źródeł informacji (np. tekst, mapa, wykres, diagram, fotografia, schemat),
- kształtowanie umiejętności posługiwania się mapą (wraz z jej interpretacją),
- popularyzacja i ugruntowanie wiedzy o Ameryce Północnej, Ameryce Południowej, Arktyce, Antarktyce, oceanach i odkryciach geograficznych oraz jej wykorzystanie do rozwiązywania zadań konkursowych,
- poszerzenie wiedzy o wybranych elementach środowiska geograficznego i zależnościach pomiędzy nimi w skali regionalnej,
- doskonalenie umiejętności rozwiązywania zadań problemowych oraz krytycznego myślenia,
- kształtowanie umiejętności wykorzystania wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu codziennym.

II. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczestników

Uczestnik konkursu powinien wykazać się wiadomościami i umiejętnościami z zakresu geografii Ameryki Północnej, Ameryki Południowej, obszarów polarnych i oceanów oraz o wybranych elementach środowiska przyrodniczego oraz problematyki społecznej i gospodarczej, a także zjawiskach i procesach zachodzących w środowisku geograficznym, które określono w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 356 z późn. zm.). Zadania konkursowe obejmują określone na wstępie treści zapisane w „*Podstawie programowej kształcenia ogólnego. Szkoła podstawowa geografia*” oraz rozszerzenia wybranych treści określone dla każdego etapu konkursu. Ponadto uczeń jest zobowiązany zapoznać się z literaturą, która została wskazana w niniejszym informatorze konkursowym.

Na każdym etapie konkursu uczestnik powinien wykazać wiedzę i umiejętności z zakresu:

- posługiwania się różnymi źródłami informacji geograficznej (tj. mapami, fotografiami, rysunkami, diagramami i wykresami, danymi statystycznymi, tekstami źródłowymi itp.),
- posługiwania się terminologią geograficzną,
- wykonywania obliczeń z zakresu podstaw kartografii (np. obliczeń z wykorzystaniem skali mapy, określania współrzędnych geograficznych, obliczania rozciągłości południkowej i równoleżnikowej, określanie wysokości względnej i bezwzględnej).
- określania położenia i rozpoznawania na mapach elementów geograficznych, interpretacja map ogólnogeograficznych i tematycznych, sporządzonych w różnych skalach, identyfikacja związków przyczynowo-skutkowych w środowisku geograficznym Ameryki Północnej, Ameryki Południowej, Arktyki, Antarktyki i oceanów.

ETAP SZKOLNY

Etap szkolny obejmuje zagadnienia następującą tematykę: przez lądy i oceany (kontynenty i oceany na Ziemi); zagadnienia z zakresu wybranych elementów geografii Ameryki Północnej i Ameryki Południowej: położenie geograficzne, linia brzegowa, środowisko przyrodnicze (ukształtowanie terenu, budowa geologiczna, strefy klimatyczne i roślinne, strefy krajobrazowe, tornada i cyklony); zagadnienia z zakresu wybranych elementów geografii obszary okołobiegunowe Arktyka i Antarktyka (linia brzegowa, środowisko przyrodnicze, prace badawcze). Podróże geograficzne i wielkie odkrycia geograficzne. Obliczenia z wykorzystaniem skali mapy. **Wymagana jest znajomość map ogólnogeograficznej świata, map ogólnogeograficznych i map politycznych oraz map tematycznych Ameryki (np. geologicznej, klimatycznej, gospodarczej), a także znajomość map Arktyki i Antarktyki.**

Treści poszerzone

Oczami podróżnika. Geograficzna podróż po Ameryce.
Walory i atrakcje w wybranych krajach/regionach Ameryki.

ETAP REJONOWY

Etap rejonowy **obejmuje tematykę z etapu szkolnego** oraz tematykę dotyczące społeczeństw Ameryki Południowej i Ameryki Północnej (ludność, urbanizacja) ze szczególnym uwzględnieniem Kanady i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Ziemia w Układzie Słonecznym, ruchy Ziemi i ich następstwa, strefy oświetlenia Ziemi. Krajobrazy świata (strefowość klimatyczna i krajobrazowa).

Treści poszerzone

Wybrane globalne problemy środowiska przyrodniczego. Zmiany poziomu morza, zmiany klimatu, wzrost temperatury oceanów i jego skutki, susza, pustynnienie, deforestacja.

ETAP WOJEWÓDZKI

Etap wojewódzki **obejmuje tematykę z etapu szkolnego i rejonowego** oraz gospodarkę (rolnictwo, przemysł i usługi) Ameryki ze szczególnym uwzględnieniem Kandy i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Treści poszerzone

Wybrane problemy obszarów okołobiegunowych. Pokrywa lodowa – jej zmiany oraz ich skutki.

III. Wykaz literatury i stron internetowych, które obowiązują uczestników konkursu oraz stanowią pomoc dla nauczyciela¹:

ETAP SZKOLNY:

Podręczniki szkolne i atlasy geograficzne:

1. Atlas geograficzny Polska, kontynenty, świat. Szkoła podstawowa, klasy 5-8. Nowa Era Sp. z o. o., Warszawa, 2019. Mapy dotyczące zakresu wiedzy i umiejętności określonych dla poszczególnych etapów Małopolskiego Konkursu Geograficznego.
2. Szlajfer F., Zaniewicz Z., Rachwał T., Malarz R., Planeta Nowa 5. Podręcznik do geografii dla klasy **piątej** szkoły podstawowej, wyd. zmienione. Edycja 2021-2023 i 2024-2026. Wydawnictwo Nowa Era, Warszawa.
3. Rachwał T., Malarz R., Szczypiński D., Planeta Nowa 6. Podręcznik do geografii dla klasy **szóstej** szkoły podstawowej. Edycja 2022-2024. Wydawnictwo Nowa Era, Warszawa.
4. Rachwał T., Szczypiński T. Planeta Nowa 8. Podręcznik do geografii dla klasy **ósmej** szkoły podstawowej. Edycja 2020-2022 i 2023-2025. Wydawnictwo Nowa Era, Warszawa.
5. Lechowicz A., Stankiewicz P., Lechowicz M. Geografia. Podręcznik. Szkoła podstawowa **5**. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A., Warszawa 2018.
6. Lechowicz M., Lechowicz A., Stankiewicz P. Geografia. Podręcznik. Szkoła podstawowa **6**. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A., Warszawa , 2019.
7. Głowacz A., Lechowicz M., Lechowicz A., Stankiewicz P. Geografia. Podręcznik. Szkoła podstawowa **8**. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A., Warszawa 2018.

Literatura popularnonaukowa i podróżnicza:

1. Dziadek M. Jukatan – w krainie cenotów. Geografia w Szkole, nr 3/2023, str. 14-19.
2. Dziadek M. Yellowstone – najstarszy park narodowy świata. Geografia w Szkole, nr 4/2020, str. 10-15.
3. Kubiak A., Kurzela J. Serce świata Majów. Poznaj Świat, nr 10/2017, str. 82-87.
<https://poznaj-swiat.pl/article/2581/serce-swiate-majow>
4. Machowski R., Rzętała M. Patagonia – przyrodnicze kontrasty. Geografia w Szkole, nr 1/2021, str. 14-20.
5. Migoń P. Ziemia Ognista – na krańcu świata. Geografia w Szkole, nr 1/2017, str. 8-11.

¹ Jeśli w wykazie literatury nie zostały podane strony, z którymi należy się zapoznać, uczeń powinien przerobić zakres zagadnień podany na każdym etapie konkursu (w przypadku atlasów powinien zapoznać się z mapami, które odnoszą się do wskazanego zakresu zagadnień).

6. Pryłowska-Nowak E. Kuba – brama do Zatoki Meksykańskiej. Geografia w Szkole, nr 4/2016, str. 16-18.
7. Wrona J. Acapulko i nie tylko. Geografia w Szkole, nr 4/2018, str. 12-16.
8. Wrzosek A. i Wrzosek B. Gdzie ląd spotyka się z oceanem. Poznaj Świat, nr 9-2019, str. 36-43.
<https://poznaj-swiat.pl/article/3017/gdzie-lad-spotyka-ocean>
9. Zakrzewski T. Na szlaku Kondorów. Poznaj Świat, nr 10/2011, str. 94-100
<https://poznaj-swiat.pl/article/266/na-szlaku-kondorow>

Uwaga.

Literaturę popularnonaukową i podróżniczą nr: 1,2, 4,5,6 i 7 udostępnia Biblioteka Geograficzno-Biologiczna Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Kontakt:

<https://ibnz.uken.krakow.pl/biblioteka-g-b/>

geobibl@up.krakow.pl

tel. 12 662 -6269

Można też korzystać z zasobów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie

<https://www.rajska.info/>

Encyklopedia i rocznik statystyczny:

1. Encyklopedia **PWN**.
<https://encyklopedia.pwn.pl> (hasła odnoszące się do tematyki konkursu).

Rocznik statystyczny

1. Mały rocznik statystyczny Polski 2023. Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 2024.
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/maly-rocznik-statystyczny-polski-2023,1,25.html> (tabele 1-6, str. 429-435) w zakresie objętym tematyką etapu szkolnego.

ETAP REJONOWY:

Literatura z etapu szkolonego oraz:

Literatura popularnonaukowa:

1. Machowski R., Rzętała M. Deforestacja – globalne problemy środowiska przyrodniczego. Geografia w Szkole, nr 4/2022, str. 4-10.
2. Machowski R., Rzętała M. Pustynnienie – zmiany groźne dla ludzi i środowiska. Geografia w Szkole nr 4/2023, str. 4-10.
3. Makowski J. Susza – od anomalii pogodowej do klęski żywiołowej. Geografia w Szkole, nr 2/2008, str. 47-50.
4. Ruddiman W. F. Kto zmienił klimat. Świat Nauki, nr 4/ 2005, str. 38-45.
5. Trenberth K. E. Cieplesze oceany, silniejsze huragany. Świat Nauki, nr 8/2007, str. 57-61.
6. Wolniewicz P. Dlaczego zmienia się poziom morza. Geografia w Szkole. Wydanie specjalne, nr 1/2018, str. 21-23.

Uwaga. Literaturę popularnonaukową nr: 1-6 udostępnia Biblioteka Geograficzno-Biologiczna Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Kontakt:

[https://ibnz.uken.krakow.pl/biblioteka-g-b/
geobibl@up.krakow.pl](https://ibnz.uken.krakow.pl/biblioteka-g-b/geobibl@up.krakow.pl)
tel. 12 662 -6269

Można też korzystać z zasobów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie
<https://www.rajska.info/>

Rocznik statystyczny

2. Mały rocznik statystyczny Polski 2023. Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 2024.
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/maly-rocznik-statystyczny-polski-2023,1,25.html> (tabele 7 i 8, str. 436-444 w zakresie objętym tematyką etapu rejonowego.

ETAP WOJEWÓDZKI:

Literatura z etapu szkolnego, rejonowego oraz:

Literatura popularnonaukowa:

1. Alley R.B. Czekanie na Thwaitesa. Świat Nauki, 3/2019, str. 42-47
2. Bell R.B. Kropla draży lód. Świat Nauki, nr 3/2008, str. 54-61.
3. Francis J.A. Wielkie topnienie. Świat Nauki, nr 5/2018, str. 42-47.
4. Sikora S. Cywilizacja w Arktyce – antropopresja na krańcu świata. Geografia w Szkole, nr 6/2013, str. 4-7.

Uwaga. Literaturę popularnonaukową nr: 1-4 udostępnia Biblioteka Geograficzno-Biologiczna Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Kontakt:

[https://ibnz.uken.krakow.pl/biblioteka-g-b/
geobibl@up.krakow.pl](https://ibnz.uken.krakow.pl/biblioteka-g-b/geobibl@up.krakow.pl)
tel. 12 662 -6269

Można też korzystać z zasobów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie
<https://www.rajska.info/>